ZBIÓR

UKŁADÓW ZBIOROWYCH PRACY

ROK I Warszawa, dnia 10 lipca 1937 r. Nr 4

TREŚĆ:

26.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 11 czerwca 1937 r.

o nadaniu umowie zbiorowej z dnia 24 marca 1937 r. mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich gospodarstw rolnych na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego.

Na podstawie § 2 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz o rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niemieckiej, str. 1456) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Nadaję moc powszechnie obowiązującą dla wszystkich gospodarstw rolnych na obszarze górnośląskiej części wojewódz-

twa śląskiego umowie zbiorowej z dnia 24 marca 1937 r., zawartej w Katowicach pomiędzy Związkiem Pracodawców Rolnych i Leśnych dla województwa śląskiego i Związkiem Ziemian województwa śląskiego — z jednej, a Związkiem Robotników Rolnych i Leśnych Zjednoczenia Zawodowego Polskiego i Związkiem Zawodowym Robotników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej — z drugiej strony.

Tekst powyższej umowy został ogłoszony przy obwieszczeniu Ministra Opieki Społecznej z dnia 20 kwietnia 1937 r. (Gazeta Urzędowa Województwa Śląskiego Nr 19, poz. 42).

§ 2.

Umowa, wymieniona w § 1, zostaje wciągnięta do rejestru umów zbiorowych powszechnie obowiązujących.

§ 3.

Przeglądanie akt rejestrowych Ministerstwa Opieki Społecznej dozwolone jest każdemu w godzinach urzędowych. Pracodawcy i pracownicy, dla których umowa, wymieniona w § 1, na mocy zarządzenia niniejszego jest obowiązująca, mogą żądać jej odpisów za zwrotem kosztów od stron, które umowę zawarły.

§ 4.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Opieki Społecznej:
(—) *M. Zyndram-Kościałkowski*

1 zał.

Zał. do zarz. M. O. S. z dn. 11.VI. 1937 r.

UMOWA TARYFOWA

dla robotników rolnych województwa śląskiego na rok 1937/38.

I. OGÓLNE POSTANOWIENIA.

§ 1.

Strony ustanawiające taryfę.

Taryfę niniejszą ustanawiają niżej podpisani: z jednej strony Związek Pracodawców Rolnych i Leśnych Województwa Śląskiego i Związek Ziemian Województwa Śląskiego, a z dru-

giej strony Związek Robotników Rolnych i Leśnych Zjednoczenia Zawodowego Polskiego i Związek Zawodowy Robotników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2.

Wzajemne zobowiązania.

1. Tak pracodawcy jak i pracobiorcy winni wypełnić swe obowiązki ściśle i terminowo w myśl ustawowych przepisów i kontraktów służbowych.

2. Strony układające się zobowiązują swych członków, aby ci nie podejmowali niczego, co sprzeciwia się treści i myśli umowy niniejszej, lecz wszelkimi środkami stojącymi im do dyspozycji przyczynili się do jej przeprowadzenia i nie odstąpili od stawek taryfowych i postanowień ustanowionych niniejszą umową. W szczególności obydwie strony ustanawiające niniejszą taryfę zobowiązują się, ażeby w czasie trwania umowy pod żadnym warunkiem nie był naruszony spokój życia gospodarczego przez strajki lub opuszczanie pracy, niezgodne z ustawą lub postanowieniami niniejszej taryfy.

§ 3.

Czas ważności umowy taryfowej.

Umowa taryfowa obowiązuje obie strony na jeden rok, a to od 1-go kwietnia 1937 r. do 31-go marca 1938 r. i może być wypowiedziana na trzy miesiące przed upływem tego terminu. O ile wypowiedzenie nie nastąpi, wówczas umowa taryfowa obowiązuje na następny rok.

§ 4.

Kontrakty służbowe.

1. Pomiędzy każdym pracodawcą i każdym stale zatrudnionym pracobiorcą mają być zawarte kontrakty służbowe na piśmie w dwóch wygotowaniach, z których pracodawca wręcza jeden pracobiorcy. Kontrakty te nie mogą być w sprzeczności z postanowieniami niniejszej umowy.

2. Kontrakty służbowe zasadniczo mają być zawierane na jeden rok, a. m. na czas od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku.

3. W razie gdy do dnia 31 grudnia nie nastąpi zawarcie nowej umowy, ani też dotychczasowa umowa służbowa nie zostanie wypowiedziana, przedłuża się dotychczasowa umowa

na rok następny pod warunkami zawartymi w nowej umowie taryfowej. Jeżeli pracodawca nie przedłoży pracownikowi umowy pisemnej, to obowiązuje umowa zawarta ustnie.

4. Z pracobiorcami nowoprzyjętymi mogą być kontrakty zawierane na krótsze okresy czasu.

5. Jeśli robotnicy dworscy, którzy mieszkają we dworze, nie są zatrudnieni jako deputatnicy albo jako posyłki (zaciąg) to mają być oni wynagradzani według § 15 i zatrudniani z 14-dniowym wypowiedzeniem.

§ 5.

Czas pracy.

1. Taryfowy czas pracy w roku 1937/38 wynosi 2 800 godzin, a rozdziela się na poszczególne miesiące jak następuje:

		Rozpoczęcie pracy	Śniadanie	Obiad	Podwieczorek	Zakończenie pracy	Ilość godzin
Styczeń	1—31	7½	—	12 —1	—	3½	7
Luty	1—15	7	—	11½—1	—	4½	8
„	16—28	7	—	11½—1	—	5	8½
Marzec	1—15	6½	8¼—8½	11½—1	—	5½	9¼
„	16—31	6½	8¼—8½	11½—1	—	6	9¾
Kwiecień	1—15	6	8 —8½	11½—1	4—4½	6½	10
„	16—30	6	8 —8½	11½—1	4—4½	7	10½
Maj	1—31	5½	8 —8½	11½—1½	4—4½	7	10½
Czerwiec	1—30	5½	8 —8½	11½—1½	4—4½	7	10½
Lipiec	1—31	5½	8 —8½	11½—1½	4—4½	7½	11
Sierpień	1—31	5½	8 —8½	11½—1½	4—4½	7	10½
Wrzesień	1—15	6	8 —8½	11½—1	4—4½	7	10½
„	16—30	6	8 —8½	11½—1	4—4½	6½	10
Październik	1—15	6¼	8¼—8½	11½—1	—	5½	9½
„	16—31	6½	8¼—8½	11½—1	—	5	8¾
Listopad	1—15	7	—	11½—1	—	5	8½
„	16—30	7	—	11½—1	—	4½	8
Grudzień	1—31	7½	—	12 —1	—	3½	7

2. Czas pracy rozpoczyna się rano i w południe na dany sygnał, a kończy się na miejscu pracy. Jeżeli miejsce pracy jest odległe więcej niż jeden km od folwarku, wóczas robotnicy winni być zwolnieni z roboty o 10 minut wcześniej za każdy dalszy kilometr odległości. Przy zaprzęgach rozpoczyna się czas pracy od chwili wyprowadzenia zwierząt pociągowych ze stajni, a kończy z chwilą powrotu tych zwierząt do stajni. Żony deputatników obowiązują postanowienia § 14 tymczasowego rozporządzenia o warunkach pracy w rolnictwie.

3. Powyższy podział rozpoczęcia i zakończenia pracy, jako też przerwy obiadowe i inne mogą być w razie potrzeby przesunięte według uznania pracodawcy, byleby ilość godzin przepracowanych w ciągu tygodnia przez poszczególnego robotnika odpowiadała sumie godzin pracy przewidzianych taryfą dla danego tygodnia.

4. Czas potrzebny na dawanie karmu dla żywego inwentarza, przygotowanie narzędzi i wozów, robienie porządków i czyszczenie inwentarza nie wlicza się do sumy godzin taryfowych, nie może jednak wynosić więcej niż 3½ godzin dziennie i nie może zaczynać się wcześniej niż dwie godziny przed początkiem pracy. Za czas ten nie płaci się osobnego wynagrodzenia.

5. Fornale są zobowiązani w niedziele i święta pełnić kolejno bezpłatne dyżury w stajni.

6. W miarę potrzeby, zwłaszcza w czasie zbiorów i siewów, obowiązani są robotnicy pracować i w godzinach pozataryfowych.

7. Wolne od pracy są tylko dni uznane ustawowo za wolne w województwie. W niedziele i święta można wykonywać prace tylko w najpilniejszych wyjątkowych wypadkach.

§ 6.

Urlopy.

1. Wszyscy stali roczni deputatnicy mają prawo do 5-dniowego urlopu, o ile są co najmniej 1 rok w służbie u tego samego pracodawcy. Po dwóch latach służby wynosi urlop 7 dni, po trzech i ponad trzech latach 10 dni.

2. Wolni robotnicy i robotnice otrzymują ten sam urlop, o ile u tego samego pracodawcy przepracowali w roku ubiegłym co najmniej 2 700 godzin.

3. Dni urlopu są płatne jak inne dni robocze. Dni choroby uznane przez Kasę Chorych będą uważane za dni robocze i będą one do wyżej wymienionych 2 700 godzin wliczone.

4. Wybór dni urlopowych odbywa się w porozumieniu z pracodawcą z wyjątkiem tych wypadków, gdy robotnik jest wezwany przez Związek Zawodowy; w tych bowiem wypadkach winien zgodzić się pracodawca na proponowany dzień urlopu. Termin rozpoczęcia urlopu służbowego oznacza zarząd majątku. Równocześnie może otrzymać urlop najwyżej 2 robotników. W czasie pilnych robót może być udzielony urlop tylko w wypadku bardzo ważnym, np. wesele, wypadek śmierci, poród, chrzest.

§ 7.

Ubezpieczenia i podatki.

Wszelkie ciężary z tytułu ubezpieczeń społecznych i podatków ponoszą pracodawcy i pracobiorcy według ustawowych postanowień.

§ 8.

Spory.

1. Spory wynikające ze stosunku pracy winny być rozstrzygnięte w następującym rzędzie:
   1. przez bezpośrednie porozumienie się pracodawców z pracobiorcami,
   2. przez Związki Zawodowe,
   3. przez Radę Załogową,
   4. przez Inspekcję Pracy,
   5. przez Komisję Pojednawczą i Arbitrażową,
   6. przez Sądy Powszechne.
2. W każdym razie zanim nie zostaną wyczerpane wszelkie ustawowe i taryfowe środki porozumienia się, nie mogą mieć miejsca z żadnej strony wypowiedzenia i zwolnienia ze służby.

II. POBORY.

§ 9.

Pobory w ogólności.

1. Pobory są gotówkowe i w naturaliach (deputat).
2. Wszystkie pobory przewidziane w niniejszej taryfie są ważne dla robotników i robotnic normalnie fizycznie i umysłowo rozwiniętych zdolnych do wszystkich robót odpowiadających ich płci i wiekowi. Dla robotników ułomnych obowiązują umowy indywidualne. Spory co do powyższych spraw będą rozstrzygane w myśl przepisów § 8.

3. Do wynagrodzenia taryfowego nie zalicza się furmanek, jakie pracodawca winien dać bezpłatnie robotnikom do młyna, po księdza, po położną, do chrztu i do lekarza (w nagłych wypadkach), oraz do zwożenia produktów rolnych z gruntu służbowego pracobiorcy w terminie obopólnie uzgodnionym.

4. Furmanki, poza furmankami do młyna i do zwożenia produktów rolnych, winny być przyzwoite i w żadnym razie nie mogą dla tych celów być używane wozy w deskach lub kasty służące do zwożenia kartofli lub t. p.

A. POBORY W NATURALIACH.

§ 10.

Deputaty zasadnicze.

A. Fornale i ręczniacy.

1. Każdy żonaty lub nieżonaty fornal lub ręczniak pozostający w służbie, który posiada własne gospodarstwo domowe, otrzyma następujący deputat roczny:

w okręgach rolniczych:			w okręgach przemysłowych		
żyta	11	q	żyta	11	q
pszenicy	1,5	q	pszenicy	1,5	q
jęczmienia	1	q	jęczmienia	1	q
ziemniaków	30	q	ziemniaków	30	q
mleka (dziennie 2 l)	730	l	mleka (dziennie 1½ l)	548	l
węgla grubego	30	q			
albo niesortowanego	40	q	węgla	50	q

5 m³ p drzewa opałowego (drągowina albo szczapowe), 6,383 a pola nawożonego i uprawionego pod ziemniaki, 3,55 a pola pod jarzyny i 1 mieszkanie służbowe.

2. O ile stali a żonaci fornale i ręczniacy mają w domu więcej niż 4 dzieci poniżej lat 14, to przysługuje im, o ile warunki majątku na to pozwolą, prawo zakupu w gospodarstwie po cenie równającej się 75% ceny targowej, na każde dalsze dziecko po 0.75 q żyta i 1.5 q kartofli rocznie jakoteż ¼ l mleka dziennie. Powyższe nie ma zastosowania jeśli w tej samej rodzinie jeszcze druga osoba pobiera deputat lub pracuje u innego pracodawcy.

3. Każdy pełnowartościowy nieżonaty fornal ponad lat 20 nie prowadzący własnego gospodarstwa domowego, otrzymuje deputat fornala, jednak bez wynagrodzenia czynszu mieszkalnego oraz połowę opału i jeden litr mleka dziennie.

4. Pełnowartościowy nieżonaty fornal od lat 16 do 20 otrzymuje deputat dojarek (patrz B. ustęp 1).

5. Pełnowartościowy nieżonaty ręczniak nie prowadzący własnego gospodarstwa domowego otrzymuje ten sam deputat, jak nieżonaty fornal bez własnego gospodarstwa domowego (patrz ustęp 3 i 4).

B. Robotnice na deputacie w oborze.

1. Robotnice na deputacie w oborze bez własnego gospodarstwa domowego otrzymują następujący deputat roczny:

żyta	6 q	ziemniaków . . .	13,5 q
pszenicy	1 q	mleka	365 l.

6,383 a pola nawożonego i uprawionego pod ziemniaki,
15 q węgla grubego (20 q węgla niesortowanego),
2 m³ p drzewa.

2. Niezamężne robotnice na deputacie w oborze, posiadające własne gospodarstwo domowe, otrzymują ten sam deputat jak w punkcie pierwszym, z tym, że otrzymują węgla grubego 30 q (40 q niesortowanego) i drzewa 5 m³ p (cały opał) a ponadto mieszkanie i 2,13 a ogrodu.

3. Kobiety w oborze mające więcej niż 2 dzieci poniżej lat 14 otrzymują dodatkowo jeszcze 1 q żyta i 3 q ziemniaków, o ile zaś mają więcej niż czworo dzieci poniżej lat 14, to otrzymują dodatek w ziemniakach nie 3 lecz 5 q.

C. Włodarze, Rzemieślnicy i Ogrodnicy.

w okręgach rolniczych			w okręgach przemysłowych		
żyta	12	q	żyta	12	q
pszenicy	2	q	pszenicy	2	q
jęczmienia	1,5	q	jęczmienia . . .	1,5	q
ziemniaków	30	q	ziemniaków . . .	13	q
mleka (dziennie 2½ l)	912,5	l	mleka (dziennie 2 l)	730	l

węgla grubego 40 q (albo węgla niesortowanego 60 q),
5 m³ p drzewa; 12,766 a pola pod ziemniaki; 3,55 a pod ogród lub jarzyny; 1 mieszkanie.

2. Rzemieślnicy, którzy dotychczas pobierali większy deputat, ten sam deputat i nadal pobierać będą.

3. Wyuczeni i samodzielni ogrodnicy będą wynagradzani według wolnej obopólnej umowy; wynagrodzenie to atoli nie może być niższe, aniżeli wynagrodzenie rzemieślników.

D. *Stróże nocni.*

1. Wynagrodzenie stróży nocnych reguluje się według § 10 A i § 14 p. 1. Czas pracy należy uregulować w poszczególnych przedsiębiorstwach tak, że stróże nocni poza stróżowaniem będą mogli być jeszcze zatrudnieni podczas dnia aż do 3 godzin. Jeżeli stróży nocnych zatrudnia się poza godzinami nocnymi to czas zatrudnienia nie śmie przekroczyć sumy godzin rocznych przewidzianych w § 5.

2. Pracodawca jest obowiązany dostarczyć stróżowi w miesiącach zimowych podczas straży kożucha, który pozostaje własnością pracodawcy.

E. *Ogólne postanowienia.*

1. Ziemniaki pracobiorców winny być sadzone w połowie okresu czasu, w którym sadzi się ziemniaki pracodawcy. Pole pod ziemniaki winno być tej samej jakości, jak pola majątku. Tam, gdzie nie daje się 6.383 a pola pod ziemniaki, należy wydać jako odszkodowanie 7,5 q zdrowych i oczyszczonych ziemniaków (według wyniku zbioru ziemniaków). W razie, gdyby ziemniaki nie były oczyszczone (harfowane), należy na każde 15 q nieczyszczonych ziemniaków (wprost z pola) dodać 1 q ziemniaków więcej. Podnajmowanie gruntu służbowego osobom trzecim jest nie dozwolone.

2. Wolnej obopólnej umowie pojedyńczego pracodawcy i pracobiorcy pozostawia się rozstrzygnięcie zmian co do rodzaju zboża, lub też przetworów zbożowych zamiast zboża, pola pod ziemniaki zamiast ziemniaków gotowych. Takie umowy winny być sporządzane na piśmie.

3. Zamiast węgla może być wydane także drzewo. Przy tym odpowiada 1 m^3 p drzewa sągowego — 2.5 q węgla grubego, 1 m^3 p okrąglaków — 2 q węgla grubego, 1 m^3 p karcza — 1.5 q węgla grubego.

4. O ile zajdzie wypadek, że deputat lub wogóle naturalia przewidziane niniejszą taryfą nie mogłyby być w całości lub w części wydane, to należy wypłacić odszkodowanie w gotówce za brakującą ilość wedle cen jakie będą osiągane za dany produkt w tym czasie na najbliższym targu. W podobny sposób i inne pobory w naturaliach winny być oceniane.

5. Deputat dostarczony pracobiorcy winien być pełnowartościowy, nadający się do konsumcji.

6. Pracobiorcy wydaje się słomy w miarę potrzeby do własnego użytku. Nawóz z wydanej słomy jest własnością majątku.

§ 11.

Trzymanie drobnego inwentarza.

1. Stali a żonaci deputatnicy mają prawo poza ogólnymi poborami trzymać 1 — 2 świnie na tuczenie i najwyżej 5 kur i 20 kurcząt przy własnej paszy.

2. Chów gęsi może być dozwolony na podstawie wolnej umowy z pracodawcą i pracobiorcą, nie wolno jednak chować w danym razie więcej jak 3 gęsi. Niedopuszczalne jest wypuszczenie gęsi na swobodne paszenie. O ile by pracobiorca mimo zakazu chował więcej jak 3 gęsi, może być pozwolenie na trzymanie gęsi zupełnie cofnięte.

3. W razie gdyby trzymanie świń było zupełnie niemożliwe, otrzyma pracobiorca odszkodowanie w wysokości 75 złotych rocznie. O ile by pracobiorca nie korzystał z możliwości chowania świń, wtedy nie ma prawa do żądania powyższego odszkodowania.

§ 12.

Mieszkanie.

1. Mieszkanie dostarczone deputatnikowi jest mieszkaniem służbowym dla niego i jego rodziny na czas trwania stosunku służbowego. Mieszkanie dostarczone uprzednio dobrowolnie stale zatrudnionemu robotnikowi jest bezpłatnym mieszkaniem służbowym na czas trwania jego stałego stosunku służbowego. Krewni, żonate dzieci i inne osoby mogą tam mieszkać tylko za wyraźnym zezwoleniem pracodawcy. W razie przekroczenia tego postanowienia pracodawca ma prawo żądania wynagrodzenia.

2. Mieszkanie winno być w dobrym stanie i ma się składać co najmniej z jednej izby i jednej kuchni z komorą i przynależnościami (góra, piwnica, chlew oraz miejsce na drzewo) dla większej rodziny, o ile w majątku pracuje więcej niż dwóch członków rodziny. Dla mniejszych rodzin mieszkanie powinno się składać z jednej izby, kuchni lub komory. Samotnym, samodzielnym robotnikom i robotnicom utrzymującym rodziców i rodzeństwo przysługuje takież mieszkanie jak żonatym. Robotnicy nieżonaci i robotnice niezamężne, jeżeli nie mieszkają wspólnie, otrzymują małe mieszkania (tylko 1 izbę).

3. Ziemniaków, drzewa i węgla oraz królików i innych zwierząt domowych nie wolno trzymać w mieszkaniu. Pracobiorca odpowiada za utrzymanie dobrego porządku wewnątrz mieszkania. Naprawy uszkodzeń powstałych bez winy pracobiorcy uskutecznia pracodawca. Mieszkania służbowe winny mieć podłogi drewniane. Kuchnia względnie komórka i sień mogą mieć podłogi kamienne. O ile pracodawca nie położy podłogi do 1 lipca roku kontraktowego, wtedy pracobiorca zwróci się o to przez jego związek do organizacyj pracodawców, a w razie gdy interwencja jego nie odniesie skutku, pracobiorca założy podłogę na koszt pracodawcy. Pracobiorca winien otrzymać bezpłatnie wapno do bielenia.

4. Pracodawca jest zobowiązany dostarczyć pracobiorcy zajmującemu mieszkanie służbowe bądź ze studni, bądź z wodociągu bezpłatnie wody do picia. Za korzystanie z urządzenia wodociągowego wprowadzonego do mieszkania, pracodawcy przysługuje prawo do odpowiedniego co miesiąc płaconego odszkodowania.

§ 13.

Posyłki.

1. Każdy deputatnik, który zobowiązuje się z posyłką, jest obowiązany do stawienia tej posyłki do pracy przez cały rok. O ile nie uczyni zadość temu obowiązkowi, to można mu potrącić 10 procent od płacy gotówkowej i 10 procent od zboża deputatowego. Pracodawca jest obowiązany do zatrudnienia tej posyłki przez cały rok (prot. z dnia 17.III. 1925 r.). Przy każdym przydzieleniu robót muszą mieć pierwszeństwo posyłki robotników dworskich. Nie wolno żądać przy zawieraniu umowy dostarczenia posyłki o ile stały deputatnik nie posiada w swojej najbliższej rodzinie (dzieci, rodzeństwo najbliższe itd.) osób zdatnych do pracy jako posyłki.

2. Potrącenie nie może nastąpić, jeżeli posyłka umiera, wchodzi w związki małżeńskie, odchodzi na naukę rzemiosła, jest powołana do służby wojskowej, stanie się pełnoletnią lub też zostanie zwolniona ze służby przez pracodawcę. Potrącenie i w tym wypadku nastąpić nie może, jeżeli obca posyłka bez zawinienia deputatnika robotę opuści, a deputatnik ma więcej niż 2 dzieci.

3. O ile deputatnik oprócz obowiązkowej posyłki ma więcej członków rodziny powyżej lat 16 i godzi ich jako posyłki, wówczas otrzyma na drugą posyłkę jako dodatek w końcu ro-

ku 1 q żyta, a na każdego następnego po 2 q żyta. Deputatnicy z tej samej rodziny nie mogą być uważani za posyłki.

B. POBORY GOTÓWKOWE.

§ 14.

Pobory gotówkowe deputatników.

Miesięczne pobory gotówkowe ustala się jak następuje:

1.	Pełnowartościowi żonaci fornale i nieżonaci z własnym gospodarstwem domowym	27.00 zł
	pełnowartościowi nieżonaci fornale bez własnego gospodarstwa domowego od lat 16—17 . . .	18.00 zł
	„ „ 18—20 . . .	20.70 „
	ponad „ 20 . . .	22.50 „
2.	Pełnowartościowi żonaci ręczniacy i ci nieżonaci, którzy prowadzą własne gospodarstwo domowe	23.00 „
	pełnowartościowi nieżonaci ręczniacy bez własnego gospodarstwo domowego	18.00 „
3.	Robotnice na deputacie w oborze	23.40 „
4.	Włodarze	32.40 „
	Szafarze odpowiedzialni za konie i krowiarze . .	36.00 „
5.	Zawodowi rzemieślnicy (kowale i kołodzieje) . .	40.50 „

6. O ile niedostarcza się rzemieślnikowi narzędzi, to dostaje rocznie odszkodowanie za zużycie w stosunku do wielkości przedsiębiorstwa rzemieślniczego i do ilości własnego narzędzia w wysokości 60 — 100 zł.

7. Uczniowie dostają wynagrodzenie wedle taryfy posyłek męskich.

8. Jako podarunek gwiazdkowy otrzymują żonaci deputatnicy 5 złotych, a nieżonaci 4 złote.

§ 15.

Płace wolnych robotników.

1. Posyłki żeńskie otrzymują dziennie w miesiącach:

	listopad—luty	marzec—maj, paźdz.	czerwiec—wrzesień
15-to letnie	0.80 zł	0.95 zł	1.20 zł
16 „ „	0.95 „	1.20 „	1.40 „
17 „ „	1.10 „	1.30 „	1.60 „
18 „ „	1.20 „	1 50 „	1.80 „

2. Na żądanie pracodawcy robotnice powyżej lat 16 są obowiązane do spełnienia w zastępstwie wszelkich robót w oborze w razie zachorowania albo urlopowania robotnic na deputacie w oborze. O ile takie robotnice zatrudnione będą w oborze tymczasowo, to w przeciągu 6 tygodni otrzymują oprócz powyższego wynagrodzenia dodatek w wysokości 30 groszy na dzień. Jeżeli natomiast zatrudnienie trwa dłużej niż 6 tygodni, to muszą otrzymać one wynagrodzenie deputatnic w oborze.

3. Posyłki męskie otrzymują dziennie w miesiącach:

	listopad—luty	marzec—maj, paźdz.	czerwiec—wrzesień
15-to letnie	0 85 zł	1 00 zł	1.20 zł
16 „ „	1.00 „	1.35 „	1.55 „
17 „ „	1.35 „	1.60 „	2.00 „
18—20 „	1.60 „	2.05 „	2.45 „
20—24 „	1.85 „	2.30 „	2.90 „
ponad 24-letnie	2.05 „	2.60 „	3.30 „

4. O ile wolni robotnicy będą używani do obsługi koni, to otrzymują za karmienie koni itp. za każdy dzień pracy oprócz powyższego wynagrodzenia dodatek w wysokości 30 groszy, w niedziele i święta 60 groszy.

5. O ile zatrudnia się 21-letnich wolnych robotników dłużej jak 1 rok stale jako zaprzęgaczy, to na ich wniosek należy ich wynagradzać jako fornali.

6. Jeżeli ci robotnicy pobrali deputaty, to wartość ich potrąca się z wynagrodzenia.

7. Za pracę godzinową płaci się wynagrodzenie w stosunku do pełnej płacy dziennej i czasu pracy taryfowej.

8. Wynagrodzenie wolnych robotników i robotnic ze wsi ustanawia się na podstawie wolnej umowy.

§ 16.

Płaca akordowa.

W interesie obydwóch stron należy dążyć do jaknajszerszego zastosowania płac akordowych i premiowych odpowiadających każdorazowym stosunkom i potrzebom danego przedsiębiorstwa. Płace akordowe i premiowe mogą być wyznaczone albo w naturze, albo w gotówce i należy je wyznaczyć tak, aby pełnowartościowy pracobiorca przy intensywnej i wydajnej pracy mógł zarobić co najmniej 25 procent ponad płacę dzienną. Te układy akordowe powinny być pisemnie ustalone. Zarachowanie deputatów winno nastąpić według wartości ustalonej przez pracodawców i pracobiorców.

§ 17.

Godziny nadliczbowe.

Za godziny nadliczbowe otrzymują:

a) wszyscy zgodzeni rocznym kontraktem deputatnicy za jedną godzinę nadliczbową 50 groszy, w niedzielę i święta 75 groszy;

b) wszyscy robotnicy i robotnice bez deputatu w dni powszednie 50 procent, a za pracę w niedzielę i święta 100 procentu dodatku do zarobku godzinnego.

§ 18.

Osobne wynagrodzenia.

1. Przy rozrzucaniu azotniaku wapiennego ręką, daje się dopłatę 60 groszy dziennie.

Przy innych sztucznych nawozach dopłata wynosi 25 groszy dziennie.

Przy rozsiewaniu sztucznych nawozów maszyną płaci się tylko dodatek w wysokości 50 procent od wyżej wymienionych stawek.

2. Przy rozrzucaniu żrących nawozów sztucznych, w szczególności azotniaku wapiennego i wapna robotnicy winni otrzymać ochraniacze na oczy i ochronę na ubranie.

3. Prowadzenie młockarni i pługów motorowych podlega wolnej umowie.

§ 19.

Uskutecznienie wypłat.

1. Wypłata gotówki dokonywa się dla deputatników miesięcznie, najpóźniej jednak do 4 dnia następującego miesiąca; dla wolnych robotników co dwa tygodnie.

2. Do wypłat gotówkowych należy używać kopert lub też opasek pensyjnych, na których winna być uwidoczniona suma należności i wszelkie potrącenia.

3. Deputaty wydaje się zasadniczo kwartalnie z góry, może to jednak nastąpić i na krótsze okresy czasu. Książkę deputatową ma mieć każdy robotnik.

4. Za samowolne a nieusprawiedliwione godziny względnie dni pracy uskutecznia się potrącenia, biorąc za podstawę suma-

ryczne wynagrodzenie za godzinę (wartość deputatu i gotówki), przy czym nie dotyczy to specjalnych potrąceń, o ile takie są przewidziane w umowie służbowej.

5. W razie nieszczęśliwych wypadków i ciężkich chorób, z wyjątkiem wypadków spowodowanych przez własną winę, deputatnicy roczni otrzymują pełny deputat i pełne wynagrodzenie w gotówce za czas trwania choroby do 6 tygodni. Zasiłek z Kasy Chorych potrąca się z wynagrodzenia. W razie umieszczenia chorego deputatnika w szpitalu, również potrąca się z wynagrodzenia kwotę w wysokości wypłaconego przez Kasę Chorych zasiłku.

Jeśli ten zasiłek z Kasy Chorych przewyższa sumę pensji, to różnicę potrąca się od wartości deputatu.

6. We wszystkich innych wypadkach choroby obowiązują jedynie świadczenia Kasy Chorych.

7. Na wypadek choroby obowiązany jest robotnik natychmiast udać się do lekarza, a pracodawca wydać mu każdego czasu na żądanie kartkę leczniczą.

§ 20.

Wdowy dworskie.

Dla wdów pełnowartościowych po robotnikach stałych, o ile mieszkały one w domach służbowych danego gospodarstwa i o ile mają najmniej dwoje dzieci niezdolnych do pracy i co najmniej 5 dni w tygodniu chodzą do pracy, ustanawia się następujące wynagrodzenie: wolne mieszkanie, kwartalnie 1.5q węgla i ¼ m^3 p drzewa, za każdy dzień pracy 1 kg żyta i 2 kg ziemniaków w naturze.

Zapłata w gotówce wynosi:

listopad—luty	1.10 zł na dzień,
marzec—maj, październik	1.40 „ „ „
czerwiec—wrzesień	1.70 „ „ „

§ 21.

Komornicy.

Komornicy podlegają umowie indywidualnej, zawartej pomiędzy poszczególnymi pracodawcami i odnośnymi związkami

zawodowymi przy czym wynagrodzenie za przepracowaną przez komornika dniówkę nie może być niższe od dziennego wynagrodzenia ręczniaka.

Katowice, dnia 24 marca 1937 r.

Związek Pracodawców Rolnych i Leśnych dla Województwa Śląskiego:

(—) *M. Herman* (—) *St. Meller*

Związek Ziemian Województwa Śląskiego:

(—) *inż. Z. Rieger* (—) *St. Meller*

Związek Robotników Rolnych i Leśnych Zjednoczenia Zawodowego Polskiego:

(—) *L. Leśniewski* (—) *P. Karuga*

Związek Zawodowy Robotników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej:

(—) *R. Motyka*

TŁOCZONO Z POLECENIA MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

ZAMÓWIENIA I WPŁATY NALEŻY KIEROWAĆ POD ADRESEM MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ, WARSZAWA UL. DŁUGA 38/40.

Drukarnia Państwowa Nr 91735. 18.VI.1937. 1000.

Prenumerata roczna 20 zł. **Cena numeru 30 gr.**